

Jurga
Vilpišauskaitė

MIESTAI IR SALA

Trumpos
istorijos iš
Madrido,
Niujorko ir
Balio

baltos lankos

Jurga Vilpišauskaitė

du miestai ir sala

Trumpos
istorijos iš
Madrido,
Niujorko ir
Balio

baltos lankos

Balis

Mėnulis

Rašydama apie Madridą ir Niujorką, vienoje Manhatano azijiečių gatvėje valgiau žuvį, susuptą į banano lapą, ir supratau, kad metas į Rytus.

Sėdžiu Indonezijoje, Balio saloje, ir vietiniame universitete mokausi indonezietiška skaičiuoti valandas.

Pradeda tirtėti sienos, lubos, grindys, ir mes atsiduriame lauke. Šešių su puse balo žemės drebėjimas. Kažkur netoliese sužeidžiama penkiasdešimt žmonių, ir aš suprantu, kad šiuo metu kalbėti nieko neprimenančia kalba ir valgyti daug ryžių neturėtų būti nuobodu.

Ligoninė

Basas gydytojas baltu švarku, įsispyręs į basutes, apžiūrinėja mano ausį:

- Turbūt jūs skridot iš labai toli.
- Skridau tris dienas ir dvi naktis.
- Jums būtų nepatartina dabar kur nors skristi.
- Ne, dabar jau būsiu čia.

Vyras linkteli, nusijuokia ir mosteli mažųjų pirštų ilgais nagais.

Namai

Laikinai gyvenu baliečio namuose, kuris dirba kruiziniuose laivuose. Už sienos kitame name gyvena jo tėvai, o lygiai penktą kasdien motoroleriais privažiuoja dvi seserys pasiimti savo vaikų.

Mama, pamačiusi mane, susideda rankas į burną, taip siūlydama valgyti. Tėvas kartoja vienintelį anglišką žodį – *jogging*. Antrame aukšte po vieną narvuose jis laiko daug gaidžių, dirbančių peštynėse. Mama namų kiemelyje valdo mažą kioską-sekciją, parduoda „Nescafé“ ir losjoną nuo uodų.

Pirmą naktį ant grindų šalia čiužinio pamačiau delno dydžio tamsų driežą. Jis pažiūrėjo į mane ir palindo po čiužiniu. Nutariau ten nesigulti ir nuėjau miegoti kitur.

Kitą naktį ant sienos driežo nepamačiau ir atsiguliau. Iš po čiužinio išgirdau šauksmą, panašų į „kre kre“, greitai atsikėliau ir nebegrįžau.

Balyje namai atrodo kaip pereinamieji kambariai, todėl atšliaužti ar atskristi čia gali bet kas. Milijonai uodų, piršto dydžio tarakonai, dieniniai, naktiniai driežai ir tai, ko dar nemačiau. Naktimis unisonu, po vieną ar kelis, pradeda giedoti gaidžiai. Iš toli girdėti dejuojančių vyrų religiniai balsai, driežai, cikados, sienos čirpia ir krebžda.

Šiandien namuose bėgiojo katė, po poros valandų – aukštai šokinėjanti pelė. Ta pati katė po keleto dienų atsivedė kačiukų, juos laikė ant stogo ir kartais vieną kitą numesdavo. Tada visi kartu su gaidžiais pradėdavo kniaukti. Daugumos vietinių kačių uodegos yra trumpos arba šiek tiek nukąstos.

Kava ir arbata geriama iš puodukų su dangteliais, kad neprilįstų skruzdėlių.

Auka

Prie kiekvienų namų iš bananų ir kokosų lapų pagamintose lėkštelėse baliečiai aukoja dievams maisto – ryžių, bananų, smilkalų, gėlių žiedlapių. Kas rytą prie kiekvieno namo padedama nauja lėkštė. Į jas sunku netyčia neįlipti. Gatvėje pro dievų maistą prabėga stambios žiurkės.

Miniatiūrinį dievų gastronomą baliečiai vežiojasi ir ant motorolerio krašto, įspraudžia į parduotuvės drabužių lentyną ir visur kitur, kur tik pavyksta.

Hello

Kai einu Denpasaro – Balio sostinės – gatvėmis be šaligatvių per šiukšles, pypsint milijonams motorolerių, laviruodama tarp įvairaus plauko maistą ir virtus kiaušinius parduodančių kioskelių, pakelėse sėdintys baliečiai man sako „Hello“. Atsakau

„Hello“ ir tai jiems sukelia isteriško juoko priepuolį. Jei neatsakau „Hello“, jie šaukia taip, lyg būčiau ką pametus. Tada atsakau „Hello“, ir vėl viskas iš naujo.

Vaikai man šaukia „Hello, Mister“, nes giminių indoneziečių kalboje nėra.

Klausimai

Gatvėje atsiradus naujų gyventojų, vyksta sujudimas. Viena moteris prisiartinusi paklausia, kokia mano religija, kita atneša valgyti ir pasako savo vardą.

Sesė klausia, kas valgoma mano šaly. Sakau, bulvės labiau nei ryžiai. Kitą rytą mama ant padėklo pusryčiams atneša kavą su bulve.

Laikas

Saulė leidžiasi šeštą valandą, todėl vietinių miego grafikas kitoks. Jie anksčiau eina miegoti ir keliai anksčiau. Tą supratau, kai vienas balietis man bandė paskambinti 7 valandą ryto ir aptarti reikalus.

Pavežti

Prekybos centre pirkdama interneto modemą, neturėjau tiek grynųjų pinigų. Pardavėjas ramiai nuvežė mane savo motorieriu į pinigų keitimo punktą.

Eidama į universitetą, pamačiau šalia kelio stovinčius vyrus. Paklausiau kelio. Sako, jau čia visai netoli. Sėsk, nuvešiu. Važiuojam, motorieris palengva sustoja. Pakelėje stovintys kiti vyrai dalinasi raktais, kažką krapšto, užveda, ir mes toliau nuvažiuojam.

Benzinas gatvėje parduodamas „Absolut Vodka“ buteliuose.

Universitetas

Seniausiam Balio universitete negalima dėvėti trumpų kelnų, mini sijonų, „spagetti“ marškinėlių ar atvirų batų, taip pat rūkyti, nešti maisto ir valgyti. Negalima sėdėti koją pasidėjus po savimi, sulenkus prie savęs (kaip višta, jie sako) arba ištiesus į priekį.

Beje, Sumatroje per paskaitas rūko ir dėstytojai, ir studentai. Ne paslaptis, rūko ir maži vaikai.

Kalbėjau apie tai su indoneziečiu, gyvenusiu Sumatroje. Jis susimąstė:

– Aš, pavyzdžiui, rūkydavau, bet kadangi sėdėjau kampe, dėstytojas nesuprasdavo, nes irgi rūkydavo.

Nuotrauka

Dokumentams spalvotos nuotraukos būtinai daromos raudoname fone. Atėjusi nusifotografuoti į saloną, radau dvi darbuotojas, šluojančias į krūvą gaidžio plunksnas.

Kalba

Indoneziečių kalbos teste klausimo atsakymo variantai buvo:

1. ditulis
2. bertulis
3. penulis
4. menulis.

Aišku, aš pažymėjau „menulį“. Taip išmokau žodį – „rašyti“.